

Wyrok z dnia 24 czerwca 1998 r.

I PKN 186/98

1. Związek zawodowy wytaczając powództwo na rzecz pracownika (art. 462 i 61 KPC) nie może domagać się ustalenia stosunku prawnego lub prawa dotyczącego tego związku oraz nie może powoływać się na własny interes prawny w ustaleniu.

2. Nie można domagać się ustalenia, że pracodawca naruszył przepis obowiązującego prawa (art. 189 KPC).

Przewodniczący SSN: Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Andrzej Wasilewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 24 czerwca 1998 r. sprawy z powództwa Henryka G. i Zbigniewa K. wytoczonego na ich rzecz przez NSZZ "Solidarność" przy Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej Zarządu Służby Zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Ł. przeciwko Zespołowi Zakładów Opieki Zdrowotnej Zarządu Służby Zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Ł. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powodów od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 15 grudnia 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Niezależny Samorządny Związek Zawodowy "Solidarność" Komisja Zakładowa w pozwanym Zespole Opieki Zdrowotnej Zarządu Służby Zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Ł., działając na rzecz powodów Henryka G. i Zbigniewa K., wniósł o uznanie "za bezprawne i w związku z tym nieważne" pozbawienia powodów stanowisk ordynatorów, przywrócenie ich na te stanowiska oraz "uznanie, że pozwany podejmując decyzję pozbawienia stanowiska powoda Henryka G., Przewodniczącego Komisji Zakładowej NSZZ "Solidarność", bez powiadomienia i uzyskania

zgody tej Komisji, dopuścił się rażącego naruszenia przepisów art. 32 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych".

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Łodzi, wyrokiem z dnia 30 kwietnia 1997 r. [...] zasądził na rzecz powodów dodatki funkcyjne za okres od 1 stycznia 1997 r. do 31 marca 1997 r. oraz ustalił, że powodowie "są zatrudnieni na stanowiskach ordynatorów" do dnia 31 grudnia 1997 r. W zakresie zgłoszonego żądania Sąd powództwo oddalił. Sąd Rejonowy uznał, że spór między stronami w zakresie oceny kiedy upływa okres na jaki zostali powołani na stanowiska ordynatorów, należy rozstrzygnąć na korzyść powodów. Skutkowało to orzeczenie ponad żądanie pozwu w zakresie zasądzenia wyrównania wynagrodzenia oraz ustalenia rodzaju stanowisk pracy powodów i okresu w jakim mają je zajmować. W części dotyczącej żądania pozwu Sąd Rejonowy uznał, że Kodeks pracy nie przewiduje roszczenia o przywrócenie wynagrodzenia, a ze względu na określenie roszczenia o odszkodowanie bez podania jego podstawy prawnej, podlega ono oddaleniu.

Wyrok ten zaskarżyły obie strony. Jednakże strona pozwana cofnęła apelację w części dotyczącej uwzględnionego powództwa, a powodowie cofnęli apelację w części dotyczącej oddalenia ich roszczeń, wnosząc o zasądzenie wyrównania wynagrodzenia za pracę za dalszy okres. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi, wyrokiem z dnia 15 grudnia 1997 r. [...], umorzył postępowanie apelacyjne w części, w której apelacje obu stron zostały cofnięte. Zasądził także na rzecz powodów wyrównanie wynagrodzenia za pracę w wysokości dodatku funkcyjnego za dalszy okres do 31 grudnia 1997 r. Sąd drugiej instancji natomiast oddalił apelację Komisji Zakładowej NSZZ "Solidarność" w zakresie kwestionującym oddalenie powództwa, co do ustalenia naruszenia przez pracodawcę prawa, to jest art. 32 ustawy o związkach zawodowych. W tym zakresie Sąd drugiej instancji stwierdził, że pozwany nie wypowiedział powodom umów o pracę, lecz stwierdził, że z dniem 31 grudnia 1996 r. upłynął okres powołania ich na stanowiska ordynatorów. Sąd uznał, że skoro powołanie było na czas określony, to po upływie terminu "stosunek pracy na stanowisku ordynatora rozwiązuje się z mocy samego prawa" i nie jest potrzebne jego wypowiedzenie czy rozwiązanie.

Kasację od tego wyroku wniosła Komisja Zakładowa NSZZ "Solidarność", "wyłącznie w części oddalającej jej apelację". Zarzuciła naruszenie "art. 32 pkt 1 i 2"

ustawy o związkach zawodowych oraz wniosła o "uznanie, że pozwany podejmując decyzję pozbawienia stanowiska zajmowanego w pracy Przewodniczącego Komisji Zakładowej NSZZ "Solidarność" oraz innych członków władz tego związku zawodowego, bez powiadomienia i uzyskania zgody Komisji Zakładowej, dopuścił się rażącego naruszenia przepisów art. 32 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych".

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedmiotem rozpoznania w postępowaniu kasacyjnym pozostały wyłącznie rozstrzygnięcia dotyczące żądania (sprecyzowanego na rozprawie przed Sądem Najwyższym jako żądanie ustalenia) "uznania, że pozwany podejmując decyzję pozbawienia stanowiska zajmowanego w pracy Przewodniczącego Komisji Zakładowej NSZZ "Solidarność" oraz innych członków władz tego związku zawodowego, bez powiadomienia i uzyskania zgody Komisji Zakładowej, dopuścił się rażącego naruszenia przepisów art. 32 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych". W tym zakresie było to powództwo o ustalenie (art. 189 KPC). W ramach takiego powództwa można żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa wówczas, gdy powód ma w tym interes prawny. W sprawie należy przede wszystkim zważyć, że powództwo wytoczył NSZZ "Solidarność" czyli organizacja społeczna jako podmiot wymieniony w art. 462 i 61 KPC. Z przepisu art. 61 § 1 KPC wynika jednoznacznie, że podmiot taki wytacza powództwa na rzecz obywateli (w tym przypadku pracowników), a nie na swoją rzecz. Związek zawodowy wytaczając powództwo nie realizuje więc własnych praw. Jest stroną postępowania jedynie w znaczeniu formalnym. Odnosząc to do powództwa o ustalenie należy podnieść, że w takiej sytuacji związek zawodowy może domagać się jedynie ustalenia istnienia (nieistnienia) stosunku prawnego lub prawa między podmiotem na rzecz którego wytoczył powództwo a drugą stroną stosunku prawnego oraz musi się powołać na interes prawny powoda w znaczeniu materialnym (osoby, na rzecz której wytoczono powództwo). Związek zawodowy nie może domagać się więc ustalenia w zakresie stosunku prawnego lub prawa jego dotyczącego oraz nie może powoływać się na własny interes prawny w takim ustaleniu.

W wyniku rozstrzygnięć, które zapadły w sprawie, wszystkie roszczenia powodów zostały zaspokojone, zarówno w części dotyczącej wynagrodzenia za pracę jak i rodzaju oraz czasu zajmowania stanowisk pracy. Powodowie nie mają więc żadnego interesu prawnego w ustaleniu, że zmieniając im stanowiska pracy strona pozwana naruszyła prawo (czy taki interes prawny ma związek zawodowy jest objęte). Przede wszystkim jednak należy stwierdzić, że powództwo o ustalenie z istoty nie może służyć do żądania ustalenia naruszenia prawa materialnego. Przepis art. 189 KPC w zakresie, w którym dotyczy ustalenia istnienia (nieistnienia) prawa, odnosi się do prawa podmiotowego strony, a nie prawa w znaczeniu obowiązującego przepisu prawnego. Wyrok Sądu drugiej instancji w zakresie oddalającym apelację złożoną przez NSZZ "Solidarność" (oczywiście na rzecz powodów) w części dotyczącej oddalenia powództwa o ustalenie jest więc prawidłowy, bez względu na wyrażoną (zbędnie) ocenę czy strona pozwana naruszyła art. 32 ust. 1 i 2 ustawy o związkach zawodowych.

Wobec powyższego należało uznać, że kasacja nie powoływała się na usprawiedliwioną podstawę i podlegała oddaleniu z mocy art. 393¹² KPC.

=====